

ВІДГУК

Офіційного опонента завідувача кафедри міського будівництва та господарства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кандидата технічних наук,
доцента Голик Йолани Миколаївни

на дисертаційну роботу

Панкєвої Анни Миколаївни

**на тему «Принципи і методи делімітації територій зони впливу агломерації
(на прикладі Харківського регіону)»,**

подану в спеціалізовану вчену раду Д 26.056.09 Київського національного
університету будівництва і архітектури на здобуття наукового ступеня
кандидата технічних наук за спеціальністю 05.23.20 – містобудування та
територіальне планування

На відгук представлена дисертація, яка складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 239 сторінок, зокрема 155 сторінок основного тексту, 45 рисунків, 27 таблиць, список використаних джерел, обсягом 209 найменувань й 15 додатків. Аналіз і вивчення дисертаційної роботи Панкєвої Анни Миколаївни дало змогу зробити наступні висновки.

Актуальність теми дослідження.

Актуальність дисертаційної роботи Панкєвої А.М. обумовлена проведенням адміністративно-територіальної реформи в країні, яка повинна забезпечувати комплексний та системний розвиток територій. Серед проблем адміністративно-територіального характеру в Україні чільне місце належить адекватному відображенню в системі територіального управління великих міст та агломерацій.

Сучасні урбанізаційні процеси характеризуються новими просторовими особливостями, які відображаються в зміні ролі та функцій міських поселень,

впливають на життєдіяльність людини в містах та поза ними. Відбувається перехід від точкової (місто, селище міського типу) до ареальної урбанізації (агломерації, метрополії тощо), що супроводжуються структурними змінами міського середовища та суттєво впливають на регіональний розвиток.

Останнім часом, відповідно до політики держави, у сфері територіального планування особливу увагу приділено великим містам та зоні їх впливу. Території зони впливу агломерації визначаються зоною інтенсивних соціально-просторових зв'язків.

Варто відмітити, що агломерацію штучно створити неможливо, а сам процес агломеризації йде природним шляхом і, як правило, відбувається стихійно. І тому у дисертації поставлено за мету – розробити принципи і методи делімітації територій зони впливу агломерації.

Об'єкт дослідження: території зони впливу агломерації.

Предмет дослідження: делімітація територій зони впливу агломерації.

Інформаційну базу дослідження становлять закони й інші нормативно-правові акти України, статистичні дані Головного управління статистики в Харківській області, натурні обстеження територій зони впливу Харківської агломерації, містобудівна й земельно-кадастрова документація.

Мета дослідження полягає у розробці принципів і методів делімітації територій зони впливу агломерації.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сутність поняття «агломерація» та провести аналіз вітчизняних і зарубіжних прикладів визначення агломерацій;
- систематизувати існуючі методи делімітації агломерації та визначити характерні риси вітчизняних і зарубіжних підходів щодо їхньої делімітації;
- удосконалити методи делімітації територій зони впливу агломерації;
- обґрунтувати принципи й методи делімітації територій зони впливу агломерації;

– обґрунтувати склад і межі зони впливу Харківської агломерації та сформулювати перспективні напрямки її розвитку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

1. Систематизовано й узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід визначення та формування агломерацій.

2. Удосконалено методичний інструментарій делімітації територій зони впливу агломерації з урахуванням і без урахування адміністративно-територіального устрою регіону, що дає можливість виявити існуючі та перспективні межі зони впливу агломерації.

3. Розроблено уніфіковану структурну модель делімітації територій зони впливу агломерації.

4. Уперше розроблено показники, за якими можна оцінити ступінь приналежності району до складу зони впливу агломерації.

Практична цінність роботи полягає, насамперед в тому, що теоретичні положення, прикладні результати і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані в сучасній містобудівній практиці, в тому числі при розробці проектної документації в рамках проектів схем територіального планування, генеральних планів міст, а також при розробці планів соціально-економічного розвитку, концепцій та стратегій розвитку міст та регіонів.

Основні положення дисертації опубліковано у 17 наукових праць, у тому числі з них: 1 монографія; 6 – у вітчизняних виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань з технічних наук, визначених МОН України та входять до наукометричних баз даних; 3 – в періодичних виданнях іноземних держав, 2 – у нефахових виданнях та 5 у збірниках матеріалів конференцій.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, сформульовано мету, задачі та визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, подано характеристику наукової новизни, практичного значення одержаних результатів та апробацію результатів дослідження наукової роботи.

У **першому розділі** «Основи дослідження агломерації» проведено аналіз визначень і підходів до визначення сутності поняття «агломерація»; розглянуто

сучасні тенденції формування та розвитку агломерацій на прикладі світового досвіду; розглянуто вплив процесу субурбанізації на формування просторової структури агломерації; виділено та структуровано складові агломерації, складено принципову схему її просторової структури; проведено аналіз підходів щодо визначення меж Харківської агломерації.

В цілому, висновки до першого розділу відповідають його змісту, в якому достатньо повно обґрунтовано завдання та напрями дисертаційного дослідження.

У другому розділі «Принципи та методи делімітації територій зони впливу агломерації» сформовано основні наукові засади для створення моделі делімітації територій зони впливу агломерації. Автором прийнято рішення визначати межі зони впливу агломерації за двома напрямками: з урахуванням та без урахування адміністративно-територіального устрою регіону. Такий вибір обґрунтовується у зв'язку з тим, що спосіб визначення меж без урахування адміністративно-територіального устрою дозволяє визначити зовнішню межу зони впливу найбільш інтенсивних соціально-просторових зв'язків (трудові, культурно-побутові та рекреаційні) від центру агломерації. Далі ця межа адаптується до існуючого адміністративно-територіального устрою регіону, що дає змогу визначити межі зони впливу агломерації з урахуванням адміністративно-територіального устрою.

Автором визначено й обґрунтовано основні ознаки, властивості та критерії на основі яких можна визначити територію як агломерацію.

Сформульовано принципи, які необхідно передбачати при визначенні меж зони впливу агломерації й систематизовано методи делімітації територій зони впливу агломерації.

У завершальній частині другого розділу, автором удосконалено методику делімітації територій зони впливу агломерації з урахуванням та без урахування адміністративно-територіального устрою регіону. Ця методика включає в себе розробку уніфікованої структурної моделі, яка дозволяє визначити існуючі й перспективні межі. Для оцінки ступеня приналежності території адміністративного району до складу зони впливу агломерації розроблено

показники оцінки ступеня приналежності території адміністративного району до складу зони впливу агломерації. Ці показники впливають на формування перспективного напрямку розвитку території зони впливу агломерації.

За результатами написання другого розділу зроблені висновки.

У **третьому розділі** «Пропозиції щодо формування просторової структури Харківської агломерації» дисертантом проводиться апробація моделі делімітації територій зони впливу агломерації. Принципово апробовано два напрями визначення меж територій зони впливу агломерації. Апробація результатів проводилася на прикладі Харківського регіону.

Для застосування моделі проведено оцінку Харківського регіону за різними показниками. Складена схема каркасу території зони впливу агломерації на якій виділено основні складові, як-от: місто-центр, населені пункти, транспортна мережа (залізниці, автомобільні магістралі тощо). На основі радіусів зони впливу міста-центру агломерації визначена зовнішня межа території зони впливу агломерації. Було розраховано інтегральний показник оцінки приналежності території адміністративного району до складу зони впливу агломерації. За результатами розрахунків, автором визначено адміністративні райони, що входять до існуючих меж зони впливу Харківської агломерації та перспективні адміністративні райони, які можуть надалі увійти до складу зони впливу Харківської агломерації та визначити її подальший напрям розвитку. Визначена внутрішня організація територій зони впливу агломерації.

Апробація моделі дозволила визначити існуючі межі зони впливу Харківської агломерації без урахування та з урахуванням адміністративно-територіального устрою регіону, перспективні межі на розрахунковий період та внутрішню організацію територій зони впливу міста-центру. Обґрунтовано перспективність розвитку Харківської агломерації в південному напрямку та визначено пріоритетні напрями розвитку зони впливу Харківської агломерації.

Загальні висновки по дисертації відповідають її змісту, конкретно і стисло висвітлюють основні наукові результати. Загалом можна зазначити, що дисертація є закінченою науковою роботою, в якій отримані нові наукові

результати, що мають теоретичну та практичну цінність. При цьому автор намітив шляхи проведення подальших наукових досліджень за профілем дисертації.

Основні зауваження за змістом дисертації:

Серйозних недоліків, під якими я розумію ті, що ставлять під сумнів одержані дисертанткою основні висновки, на мій погляд, дисертаційна робота не містить. Проте є певні недоліки, які зводяться до таких:

1. У дисертаційній роботі не пророблений аналіз міжпоселенських зв'язків (їх інтенсивності та зон розповсюдження), які дозволяють встановити межі системи розселення первинного рівня і охарактеризувати їх структурну організацію.
2. Чи змінився рівень маятникової міграції зі зміною економічних відносин, стилю життя, розвитком інформаційних технологій тощо, адже розвиток маятникової міграції залежить, також від галузевої структури міста-центру.
3. Серед різноманітних соціально-інформаційних зв'язків, які обумовлюють розвиток системи розселення, важливе місце займають культурно-побутові пересування населення до центрів масового обслуговування. Адже, культурно-побутові зв'язки є основою планувальної структури системи розселення, визначаючим моментом їх соціального розвитку. Виникає питання, чи змінився рівень культурно-побутових пересувань населення? Чи вплине будь-яка зміна пересувань населення на встановлення меж системи (агломерації).

Загальна оцінка дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Панкеевої Анни Миколаївни на тему «Принципи і методи делімітації територій зони впливу агломерації (на прикладі Харківського регіону)» є завершеною науковою працею, результати якої мають наукову новизну та практичну значущість та цінність.

Оформлення дисертації і автореферату в цілому, з урахуванням зазначених вище несуттєвих побажань і зауважень, відповідає діючим нормативним документам.

Актуальність теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, повнота викладу в опублікованих працях

відповідають вимогам щодо кандидатських дисертацій «Положення про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння наукових звань», а її автор – Панкеева Анна Миколаївна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.23.20 – містобудування та територіальне планування.

Офіційний опонент
завідувач кафедри міського будівництва
та господарства ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»,
кандидат технічних наук, доцент

2.10 2019 р.

Голик Й.М.

Підпис засвідчую:
Вчений секретар ДВНЗ
УжНУ, к.т.н, доц.

О.О.Мельник

Відгук надіслав до стел. Вченої
ради 8.10.2019р. Вчений секретар ради
Ткачов О.П.